

Årsrapport 2009

Stavanger bispedømme

I Kristus - nær livet

DEN NORSKE KIRKE
Stavanger bispedømme

1. Situasjonen i bispedømmet

1.1. Tilstandsvurdering

Årsstatistikken for 2009 viser stabilitet i gudstjenesteframmøtet i forhold til fjoråret; økning i offerinntektene og stabilt god oppslutning om de kirkelige handlingene.

Konfirmanddeltagelsen vokser. Et trekk ved situasjonen er at antall gudstjenester tas noe ned i prostiene. Dette skyldes delvis at bispedømmet har skåret betydelig ned på vikarressursene i 2009 med de utslag dette også gir seg i muligheten for å opprettholde gudstjenesteantallet. Gudstjenesteantallet vil for 2010 vise ytterligere nedgang, da bispedømmet for tiden arbeider med en justering av gudstjenesteforordningene slik at disse bl.a. tar høyde for at ferie- og fritidsreglementet gir prestene rett til fri en helg i måneden.

Statistikken viser at antall gudstjenester med nattverd synker for andre år på rad, selv om det fortsatt er nattverdfeiring på langt flere gudstjenester i bispedømmet i dag enn hvert av de først 5 årene av dette årtusen. At antall nattverd gudstjenester nå viser synkende tendens er underlig sett på bakgrunn av den nattverdglede og sakramentbevissthet som bispedømmet er preget av.

Gudstjenestedeltagelsen

I perioden 2001 – 2006 steg totalframømte ved høymessene til nærmere 8 %. I 2007 måtte vi med beklagelse konstatere en nedgang på 3,1 %. Nedgangen var særlig merkbar i noen få prostier. Tallene for 2008 viste så en oppgang på 1,8 % i forhold til 2007, mens statistikken for 2009 desverre viser at samlet antall framømte på søn- og helligdager synker med 2,5 %. Dette skyldes først og fremst at antall gudstjenester har gått ned med 79 fra 2008 til 2009 men noe av forklaringen ligger også i at gudstjenestedeltagelsen er stabil i 7 prostier men synker i de 3 andre.

For perioden 2000 – 2009 har gjennomsnittlig framømte på søn- og helligdags gudstjenestene ligget stabil mellom 134 og 139. Samlet gudstjenesteframømte på alle typer gudstjenester i bispedømmet i 2009 viser at 757.788 deltok på ulike former for gudstjenester. IMI – kirken er ikke med i tallmaterialet, men denne forsamlingen har et gudstjenesteframømte på ca. 800 søndag etter søndag året igjennom med unntak av sommermånedene.

Dåpstallene

Dåpstallene for 2008 viste en stigning på 2,6 % fra året før. 4480 barn og unge ble døpt i 2008. 4501 ble døpt i 2009. Det er de høyeste dåpstallene på 8 år. Stavanger bispedømme er dermed oppe igjen på de relativt høye dåpstallene vi hadde ved inngangen til dette årtusen.

Konfirmanddeltagelsen

Konfirmanttallene i bispedømmet har steget jevnt og trutt fra 3883 i 2000 til 4347 i 2007 med et toppår i 2006 på 4471. I 2008 ble 4317 unge konfirmert i Rogaland.; 30 færre enn året før. I 2009 stiger antall konfirmanter til 4376. Med landets yngste befolkning nest etter Akershus fylke, og med et mangfoldig konfirmentarbeid med stor innsats av ansatte og frivillige, har vi grunn til å forvente god deltagelse i konfirmentarbeidet. Statistikken for 2009 bekrefter at konfirmasjonen står sterkt i folkekirka i Rogaland.

Nattverddeltagelsen

Nattverddeltagelsen i bispedømmet var relativt stabil i perioden 2000 til 2005. Fra 2005 har vi hatt en betydelig økning i nattverddeltagelsen. Mens samlet gudstjenestedeltagelse på gudstjenester med nattverd de første årene av dette tusenåret var på rundt 125.000 steg antallet til 163.799 i 07. Det utgjør en stigning på rundt 30 % på et par – tre år.

Vi ser samtidig at antall gudstjenester og samlinger med nattverd i denne perioden har steget betydelig. Gjennomsnittlig antall nattverdfeirende pr. gudstjeneste har imidlertid sunket fra rundt 70 til 60 i samme periode. I 2008 og 2009 har den samlede nattverddeltagelsen sunket med 10,7 %. Det skyldes at antall gudstjenester de to siste årene er 10,6 % lavere enn i 2007. Gjennomsnittlig deltagelse til nattverd pr. gudstjeneste har imidlertid holdt seg stabilt rundt 60.

Ofringer og givertjeneste

Innsamlede offer til arbeidet i menighetene er jevnt stegende siste tiår. I offer ble det i 2009 gitt kr.18.695.861. Gjennom ordnet givertjeneste til menighetsarbeidet kom det i 2009 inn kr.15.809.781. Inntektene gjennom givertjenesten stiger betydelig sterkere enn ved innsamling av offer i gudstjenestene. Givertjenesten har vokst med mer enn 7 mill. på de 3 siste årene. Utviklingen viser at menighetene i stadig sterkere grad tar – og må ta ansvar for lønns- og driftsutgiftene i menighetene. Det er bygget mange kirker i Rogaland de siste årene. Menighetene har samlet inn betydelige midler til disse byggeprosjektene og dugnadsinnsatsen gjennom kirkebyggingen utgjør flerfoldige millioner bare de siste tiårene.

I kirkene i Stavanger bispedømme samles det inn betydelige beløp til de frivillige organisasjonene. Noen misjonsorganisasjoner mottar nå større gaver fra ofringer og prosjektstøtte i lokalmenighetene enn hva de mottar ved innsamlinger på bedehusene.

Samlet sett viser statistikken for fjoråret stabilt relativt høy oppslutning om gudstjenester og kirkelige handlinger. Justerte gudstjenesteforordninger vil på sikt kunne føre til en nedgang i samlet gudstjenesteframmøte, slik vi allerede ser en tendens til. Av budsjettmessige grunner vil bispedømmet kommende år også måtte skjære ned antall prestestillinger, noe som forsterker denne tendensen.

1.2 Strategier og utfordringer

Stavanger biskop og Stavanger bispedømmeråd viser i sin helhet til vedlagte Årsplan 2010 som inneholder de strategier som vil bli fulgt opp i 2010. De ulike deler av strategiene er konkretisert i resultatmål delvis etter bestilling gjennom Tildelingsbrevet og delvis gjennom bispedømmets øvrige resultatmål. De fleste av disse er dessuten gjennomgått med sikte på risikovurderinger.

Stavanger bispedømme og Stavanger biskop vil i løpet av 2010 utforme en langtidsplan med perspektiv 2011-2014 men der tidsperspektivet 2010-2020 også vil bli fokusert.

Dessuten velger vi å kommentere følgende:

Bispekifte

I 2009 var det bispekifte i Stavanger.

Biskop Ernst Baasland sluttet av tjenesten som biskop 15.juni etter nærmere 11 års tjeneste. De tre siste månedene av tjenesten ble benyttet til en omfattende avskjedsrunde i menigheter,

prostier, i institusjoner og hos ulike organ. Avskjedsrunden bekreftet med all mulig tydelighet den sentrale rolle biskopen har i forhold til kirke og folk, lokalsamfunn og institusjoner. Gjennom mange takkens ord ble biskopens evne til nettverksbygging, hans raushet i møte med menigheter som ønsker å pløye ny mark og utvikle gudstjenestefellesskapene, og hans stolthet over - og kjærlighet til bispedømmet og de som bor her, særlig understreket.

08.november ble Erling Johan Pettersen vigslet og innsatt som ny biskop. Han har så langt prioritert en runde med samlinger for prestene i bispedømmet, deltatt ved møter og gudstjenester rundt i hele bispedømmet og etablert sentrale kontakter i samfunnsliv, næringsliv og institusjoner.

Både avgang og tiltredelse har vist nødvendigheten av gode mediemessig oppfølging og en god informasjonshåndtering. Kirkerådet har bistått oss i deler av denne, men vi har også som bispedømmeadministrasjon hatt et betydelig merarbeid på informasjonsområdet ved dette skiftet. Behovet avdekker entydig at både bispedømmenivå og sentralt nivå i vår kirke må tilføres ressurser til informasjonsarbeidet.

Ved ledighet har domprosten fungert som biskop til alles tilfredshet.

Erling J. Pettersen vigsles til biskop av preses Olav Skjevesland. (Foto: Knut S. Vindfallet)

Presteressurs – bedre fordeling og påtrengende behov for økte ressurser

Stavanger bispedømme er et bispedømme i sterk vekst. I mange sentrale menigheter er mer enn 30 % av befolkningen under 18 år. Tre av de åtte kommunene i landet med yngst befolkning ligger i Rogaland.

Etatsstatistikken for 2009 viser at Stavanger bispedømme har 3396 kirkemedlemmer pr. offentlige prest. Det er flere enn i noe annet bispedømme med unntak av Borg. I hele landet er det 3012 kirkemedlemmer i snitt pr.prest. Tildelingen av ny statlig lønnsressurs til prestatjensten har i mange år skjedd gjennom et pro rata system. Det er et system som ikke fanger opp den betydelige variasjon i befolkningsutvikling som vi ser landet rundt. Nye tildelinger av offentlig ressurs til prestatjensten må ta høyde for de utfordringer som følger av befolkningsutviklingen i pressområdene.

Vi vil synliggjøre behovene i Stavanger bispedømme ved å vise til følgende oversikt over antall kirkemedlemmer pr. prest ved årsskiftet 2009/2010:

Klepp sokn i Jæren prosti: 7533 / Gausel sokn i Ytre Stavanger prosti: 7310 / Bryne sokn i Jæren prosti: 7094 / Høyland sokn i Sandnes prosti: 6892 / Sola sokn i Tungenes prosti: 6711 / Nærbø sokn i Jæren prosti: 6563 / Ålgård sokn i Jæren prosti: 6282 / Gand sokn i Sandnes prosti: 6132. I disse 8 soknene må hver prest forholde seg til mellom 6132 og 7533 kirkemedlemmer hver med bl.a. alle de kasualia som følger av dette. En slik belastning på prestedtjenesten kan ikke Stavanger bispedømme leve med! Når Soria Moria II bebuder flere ressurser til prestedtjeneste og diakonistillinger må Stavanger bispedømme nå stå for tur med mer enn pro rata tildelinger.

Stavanger bispedømmeråd gjorde senhøstes 2009 vedtak om hvilke menigheter og tjenestedistrikt som først skal prioriteres med ny presteressurs. Dette skjedde etter at en parts sammensatt arbeidsgruppe har arbeidet med en særdeles grundig analyse av situasjonen i bispedømmet der alle soknenes organer har fått anledning til å gi sine uttalelser. Forbruker, administrasjons og kirke departementet er gjort kjent med dette arbeidet gjennom kopi av brev til Stortinget om prestedtjenesten oktober 2009 og ved eget brev til dept. i januar 2010.

Stavanger bispedømmeråd er nå i ferd med å slutføre sitt arbeid med hvilke stillingsressurser som skal omplasseres i h.h.t. vedtatt prioritering og rådet ser seg også nødt til å skjære ned antall prestestillinger for å redusere bundet lønnsressurs for å øke de frie driftsmidlene for bedre å ivareta de krav dept stiller til stryket fokus på bl.a. livsfasetilpasset tjeneste, bredere deltagelse i arbeidsveiledning og større ressurser til etterutdanning.

Bispedømmerådet står overfor en smertelig oppgave med å skjære i antall stillinger i en situasjon der prestene i dette bispedømmet har gjennomsnittlig høyest antall kirkemedlemmer som skal betjenes i hele landet!

Kulturfeltet

Stavanger bispedømme var ikke blant de bispedømmene som fikk tildelt midler til kulturrådgiver under kap. 320 i statsbudsjettet for 2009. Vi fikk derimot en mindre tildeling for å kunne delta på kompetansehevende tiltak på nasjonalt nivå og for å kunne utvikle og arrangere egne kompetansehevende tiltak i bispedømmet i samarbeid med Kirkerådets kulturrådgiver. Bjørgvin bispedømme ble tillagt et utvidet ansvarsområde som skulle medføre ivaretagelse av vårt bispedømme.

Vi har prioritert å være representert på deler av den nasjonale nettverkssamlingen for kulturrådgiverne i Oslo i september og å arrangere den nasjonale konferansen *Kordrift – ikke bare musikalsk arbeid* i november i Stavanger, i samarbeid med Kirkerådet, Kulturkirken St. Petri og Musikernes Fellesorganisasjon.

Tanken med at et annet bispedømme skulle ivareta sider ved vårt arbeid med kulturfeltet, fungerte ikke i vårt tilfelle. Vi opplevde tvert imot at det fra Kirkerådet delvis ble forventet at vi skulle sette igang tiltak uten at vi hadde fått økte ressurser til å utføre dette arbeidet.

“Another Place” av Antony Gormley – her utenfor Stavanger Domkirke.

Forsøk med alternativ visitasordning

Stavanger biskop evaluerte i 2009 et forsøk med visitas i alle menighetene i ett prosti under ett, såkalt *prostivisitas*. Forsøket var godkjent av departementet i 2007, og biskopen gjennomførte i perioden 2007-2009 slik visitas i menighetene i tilsammen i 34 menigheter i fire prosti. Evalueringen ble sendt Bispemøtet og er en del av grunnlagsmaterialet for Bispemøtets arbeid med nytt visitasreglement for Den norske kirke.

Vi har i forsøksperioden sett både positive og negative sider ved en slik visitasordning. Vår konklusjon er at denne formen for visitas ikke bør videreføres, til tross for at vi har gjort nyttige og positive erfaringer som vi kan ta med oss videre. Menighetene i ett prosti viste seg å være en for stor enhet til å kunne gå tilstrekkelig i dybden. Visitasene ble også for omfattende og krevende å håndtere på en god måte. Vi mener at framtidens visitasreglement heller bør åpne for en fleksibilitet når det gjelder størrelsen på visitasområdet.

Det bygges kirker i Rogaland

I 2009 kunne Stavanger biskop vigsle to nye kirker: Ræge kirke i Tungenes prosti og Vedavågen kirke i Karmøy prosti. Begge kirkene er blitt moderne bygg som møter behovene for tidsriktige universaltilrettelagte bygg forberedt for allsidig bruk av tekniske hjelpemidler. Begge byggeprosjektene er preget av stor lokal dugnadsinnsats. Begge kirkene er kvalitetsbygg der fellestrådene har kunnet dra vekslere på den betydelige kompetanse som finnes i bispedømmet etter mange år med mange nye kirkebygg. Beklageligvis har ikke Karmøy kommune funnet rom for å styrke nødvendig grunnbemanning av slik kirkebygg.

Nye bygg er under planlegging bl.a. i Klepp, Ålgård, Sandnes, Strand og Stavanger. Kommunene i Rogaland viser gjennomgående et stort ansvar for å skaffe menighetene tjenlige kirkebygg i tråd med befolkningsutviklingen. Vedlikeholdsbehovene for eksisterende

bygg møtes ikke i samme grad med bevilgninger. Bevilgningen til vedlikehold ligger likevel betydelig over landsgjennomsnittet. I løpet av 2009 er bispedømmet nesten i mål med å registrere kirkebyggene i kirkebasen. Dette arbeidet avdekker betydelige verdier og store vedlikeholdsbehov. Dette registreringsarbeidet er muliggjort fordi bispedømmerådet har stilt kirkebyggkonsulent i 60 % til disposisjon for fellestrådene mot regning.

Ræge kirke ble vigslet i september 2009

Pilgrimssatsing i bispedømmet

Følgende skjer på pilegrimsfronten i Stavanger for tiden:

a) Kystleia:

Vi er opptatt av å løfte fram Kystleia Stavanger – Trondheim med alle de aktuelle steder som ligger langs denne leia.

Kystleia har tradisjon som pilegrimsvei fra middelalderen og er et godt alternativ til innlandsleden nå i vår tid. Kystleia kan reises på ulike måter. Her ligger det til rette for pilegrimsreise også for dem som ikke har mulighet for å gå langt, - universell utforming.

For å gjøre noen erfaringer med en pilegrimsreise langs kysten, har vi sommeren 09 foretatt en reise med kollektivtransport Stavanger – Trondheim, og det planlegges flere turer langs kysten dette året:

- ”I pilegrimers kjølvann - Kystleia med kollektivtransport” er en enkel rapport som ble laget etter reisen langs kysten fra Stavanger til Trondheim sommeren 2009.
- Biskopen og staben på bispedømmekontoret planlegger en stabstur langs kystleia fra Stavanger til Selje i slutten av mai i år.
- Utstein Pilegrimsgard planlegger en pilegrimsreise langs kysten fra Stavanger til Trondheim i sommer. Kommer til Trondheim til Olavsvaka 28.07.2010.

b) Stavanger – Røldal:

Vi ønsker å finne fram til en led fra Stavanger til Røldal.

- Domprosten har 3-ukers studiepermisjon i febr/mars og vil da bl.a. jobbe med å finne fram til en aktuell vei fra Stavanger til Røldal.
- Engasjerte enkeltpersoner er også opptatt av å få på plass en vei fra Stavanger domkirke via Suldal til Røldal.

c) Lokale pilegrimsaktiviteter:

- Pilegrimsvandring på Jæren langs den gamle Kongeveien er blitt en tradisjon og går sin gang. Her arrangeres regelmessige vandring. Dette er en merket pilegrimsvei som en også kan vandre på egenhånd når som helst.
- Det jobbes med å arrangere pilegrimsvandring i Dalane prosti fra Ognå til Egersund.
- I Avaldsnes arrangeres Olavsdager med bl.a. pilegrimsvandring ved Olsok hvert år. Avaldsnes var et viktig stoppested for pilegrimer i middelalder og her ligger Olavskirken.
- Pilegrimsvandring fra Suldal til Røldal til pilegrimsstevne der i begynnelsen av juli, ”gamaljonsok”.
- Utstein pilegrimsgård arrangerer retreat og pilegrimsvandring på Mosterøy og har nå tatt initiativ til å starte opp med pilegrimsvandring/reise langs vestlandsleden til Nidaros ved Olsok. Pilegrimsgården er en stiftelse opprettet av Stavanger bispedømmeråd. Miljøet rundt pilegrimsleden har allerede gjort et betydelig arbeid med å reaktivere retreat- og pilegrimslivet i bispedømmet.
- Stavanger domkirke er både lokalt pilegrimsmål og utsendelsessted for pilegrimer. Domprosten jobber med å utvikle et opplegg for en pilegrimsvandring i og utenfor Domkirken.

d) Keltisk tradisjon:

- Pilegrimstanker har trolig kommet til Rogaland svært tidlig, som del av keltisk tankegods. Rogaland hadde nære bånd til England og Skottland allerede i vikingtiden, og fremdeles kan vi finne mange spor etter impulsene som kom fra vest. Den keltiske innflytelsen ser vi i de mange steinkorsene langs kysten, og kirkebyggene fra middelalderen speiler stilidealer som nok også i hovedsak kom over Nordsjøen. Domkirken i Stavanger ble viet til St. Svithun, en engelsk helgen, og den første biskopen i Domkirken, biskop Reinald, var hentet fra England.

Vi ønsker å styrke båndene og utdype kontakten med den keltiske tradisjonen, og vi vil arbeide for at pilegrimsmotivet kan bli et sentralt fokus i relasjonen med vårt vennskapsbispedømme Carlisle.

Pilegrimsleden fra Oslo til Nidaros har i 2009 fått tilsagn om betydelige offentlige ressurser til styrking av tilretteleggelse og bruken av leden. Stavanger bispedømme har tatt fatt på et arbeid med fornyelse av pilegrimsledene i stiftet og særlig de historiske ledene langs vestlandskysten og til Røldal. Skal dette arbeidet lykkes og få et omfang som er av vesentlig betydning for et antall brukere, må bispedømmet tilføres noe offentlig ressurs til arbeid med merking av ledene; gjøre dem kjent; initiere en bedre infrastruktur o.s.v. Rogaland fylke og flere av kommunene er klare for et samarbeid om dette. Like så Inovasjon Norge, Stavanger

turistforeing m.fl.. Men da må også Den norske kirke ved Stavanger bispedømme kunne legge inn sine innsatsfaktorer i form av eks.vis pilegrimsprest. Derfor imøteser bispedømmet at den statlige innsatsen for østlandsleden også føres videre langs vestlandet der den viktigste pilegrimsleden lå i historisk tid. Skal vi få til en nasjonal pilegrimssatsing, må det også få konsekvenser for vestlansregionen.

2. Kirkelig sektor

2.1. Kirkelig demokrati

“Det skal forberedes og gjennomføres en demokratireform i Den norske kirke i samsvar med de forutsetninger som er lagt til grunn i den politiske avtalen 10. april 2008 om forholdet mellom staten og Den norske kirke, jf. St. meld. nr. 17 (2007-2008) Staten og Den norske kirke og Innst. S. nr. 287 (2007-2008). Gjennom nye valgordninger m.m. skal kirkens organer få en sterkere demokratisk legitimitet og forankring blant medlemmene.”

Tilstandsvurdering

Gjennom kirkevalgene 2009 har kirken ønsket å styrke demokratiet.

Dette er en målsetning som både handler om valgordninger, om åpne muligheter for demokratisk deltakelse og engasjement blant velgerne.

Ved menighetsrådsvalget i 2005, var deltakelsen på 3,8%. Vi hadde en målsetning om en valgdeltakelse på 12%; en tredobling i forhold til sist. Resultatet ble 12,8 % for menighetsrådsvalget og 11,3% for bispedømmerådsvalget.

Resultatmålet ble altså oppnådd.

Vi ser at de fleste menigheter i bystrøk har hatt en mangedobling av deltakelsen. I mindre tettbygde strøk har valgdeltakelsen vært høyere før, slik at økningen verken proposjonalt eller i antall er like stor. Valgdeltakelsen er i prosent gjennomgående høyere i distriktene.

Menighetene har gledet seg over den positive utviklingen i valgdeltakelse, og vi er fornøyde med økningen. Det er likevel viktig å satse videre på kirkelig demokrati. Vi ønsker i neste omgang at min. 2 av 10 bruker stemmeretten og ikke som i 2009 da bare litt over 1 av 10 brukte stemmeretten.

Det nyvalgte bispedømmerådet samlet på “Himmel og Hav” på Sola.

Valgordningene som kirkemøtet har vedtatt ligger nær opp til føringene fra stat-kirke-forliket i Stortinget. Allerede gjennom valgordningene sikres økt bruk av direkte valg og flere valgmuligheter. Menighetene har med få unntak fulgt opp føringen om å arrangere valg til samme tid og på samme sted som de offentlige valgene.

Gjennom valgordningen er dermed allerede viktige politiske og kirkelige føringer oppfylt. Særlig ved valg av bispedømmeråd og Kirkemøte kan en se dette.

Stavanger bispedømmeråd valgte å gjennomføre valget til bispedømmeråd og Kirkemøte som direkte valg. Fem kandidater stilte til valg via ordningen for supplerende nominasjon. Formålet om at resultatet skal stå i et nærmere forhold til velgernes stemmegivning enn nominasjonskomitéens utvalg og prioriteringer er derfor oppfylt.

Ved valg til menighetsråd har en nominasjonskomité valgt ut og prioritert kandidatene, uten muligheter for supplerende nominasjon av enkeltkandidater. Flere steder har det vært vanskelig å få flere kandidater enn det som skulle velges til å stille. Valgordningen er dessuten slik at kandidater langt nede på lista ikke får stemmer på urettede lister.

Kumuleringer av slike kandidater registreres ikke hvis ikke et tilstrekkelig antall kandidater høyere oppe lista strykes. Disse forholdene gir nominasjonskomitéen stor innflytelse på valgresultatet, noe som kan ses som problematisk i forhold til målsetningen om styrket demokrati.

Vi hadde nærmere 50 forslag fra menighetsråd på kandidater til bispedømmeråd og kirkemøte. Det gav oss et rikt utvalg av godt kvalifiserte kandidater å velge mellom. Nominasjonskomitéen kunne sette opp en kandidatliste med god ungdomsrepresentasjon, god representasjon av begge kjønn, god geografisk spredning, variasjon i erfaring og kirkepolitisk bredde.

Rapportene fra menighetene viser at rundt 25 menigheter hadde flere kandidater enn det som skulle velges som medlemmer og varamedlemmer. 32 menigheter hadde akkurat nok, mens 34 menigheter hadde for få kandidater.

Alt i alt mener vi kirkevalgene i 2009 har fått på plass de grunnleggende demokratiske strukturene som stat-kirke-forliket sikter mot. Vi mener hovedutfordringene handler om videre arbeid med enkelttrekk i valgordningene, satsing på informasjon til velgerne og organisatoriske grep for å styrke gjennomføringen lokalt på noen områder der det har vært problemer.

Bispedømmets valgarbeid

Stavanger bispedømmeråd og valgrådet i bispedømmet har hatt to hovedfunksjoner i forhold til kirkevalget. Valgrådet har hatt ansvar for organisering og gjennomføring av valg til bispedømmeråd og kirkemøte. I tillegg har bispedømmerådet fungerert som koordinerende og samordnende organ for soknene.

Bispedømmeadministrasjonen har holdt valgkurs for bispedømmets menigheter. Vi har fulgt opp nominasjonskomitéer, drevet informasjonsvirksomhet, svart på spørsmål, utarbeidet materiell, vært et bindeledd i organiseringen av menighetsrådsvalget og administrert bispedømmerådsvalget for leke, lek tilsatte og geistlige medlemmer.

Stavanger bispedømmeråd fikk ikke inn alvorlige klager på gjennomføringen av noen av valgene. To lokale misforståelser uttrykt i klage ble rettet opp uten særlige problemer. Hovedinntrykket vårt er at valgene har vært godt og forsvarlig gjennomført.

En merket seg likevel at noen velgere hadde brukt valgkortet som stemmeseddel. Flere av disse kunne godkjennes, men noen måtte forkastes fordi de ikke var rangert. Dessuten var 926 stemmer blanke. Disse forholdene kommer sannsynligvis både av for dårlig informasjon om valgordningene og av at velgere ikke har funnet nok informasjon i valglokalet til å gjøre kvalifiserte valg. De som har talt opp stemmer etter menighetsrådsvalget sier også at mange ikke har forstått valgordningene. Det er derfor behov for bedre veiledning til velgerne ved neste valg.

En av hovedutfordringene ved valget har handlet om informasjon. Både nasjonalt, regionalt og lokalt har en satsset på dette, i ulik grad. Den nasjonale informasjonen har gjort det godt kjent i befolkningen at det skulle holdes kirkevalg, både gjennom utsendelse av valgkort og nasjonale mediekampanjer. Regionalt fikk vi også, særlig i sørfylket, god oppmerksomhet om valget i media. Det har likevel vært regionale variasjoner i medias interesse for valget, noe vi har merket oss til neste gang.

Vi har fått mange gode tilbakemeldinger om at informasjon om bispedømmerådskandidatenes standpunkter og satsingsområder har vært godt tilgjengelig, både på internett og som trykt hefte. Samtidig har mange kommentert at fyldig presentasjon av 26 kandidater blir mye å sette seg inn i, særlig hvis man på forhånd har liten kunnskap om saker bispedømmeråd og kirkemøte behandler. Vi utarbeidet også kortere informasjon til bruk i menighetsblad. Dette nådde bredt ut. Samtidig er det utfordrende å få sagt nok på liten plass slik at stemmeberettigede har tilstrekkelig grunnlag til å gjøre sine valg.

Selv om media har gitt kirkevalget en god del oppmerksomhet som fenomen, har derfor de enkelte kandidatene fått for liten oppmerksomhet. Dette er noe neste valg bør fokusere på, først og fremst ved å hjelpe media til å rette oppmerksomheten mot kandidatene, oppfordre kandidater til å være tydelige selv og aktivt spre felles presentasjonsmaterieell for kandidatene blant velgerne.

I menighetsrådsvalget har mange kommentert at kandidater opplever det problematisk å stå fram med alle sine standpunkter, blant annet fordi dette kan være kontroversielt. På små steder henviser man også ofte til at folk kjenner hverandre, pluss at det er tradisjon for presentasjon av nokså begrenset omfang. Til menighetsrådsvalget har det derfor mange steder, av disse og andre årsaker, vært lite informasjon om kandidatene tilgjengelig, noe som selvsagt har påvirket engasjementet og valgdeltakelsen.

Bispedømmet har hatt kapasitet til å besvare de spørsmålene om valgregler og valgorganisering som har kommet. Kapasiteten til å utarbeide felles materieell til hjelp for menighetene eller følge opp enkeltmenigheter aktivt har vært begrenset. Inntrykket er at man lokalt har vist stort engasjement, levert godt arbeid og gjort en betydelig ekstrainsats i forbindelse med valgene. De nye ordningene gir menighetene både økt arbeidsbyrde og gevinst i form av økt valgdeltakelse, men når menighetene samtidig ikke får økt rammene til administrasjon og mye av arbeidet utføres av de ansatte, blir konsekvensen at lokalmenighetene i valgperioden får svekket administrativ kapasitet, noe flere har sagt at de har merket. Likevel har gjennomføringen av valget vist at kirken preges av kompetente og engasjerte ansatte og rådsmedlemmer.

Kurs for nyvalgte menighetsråd i Stavanger.

Videre tiltak

I 2010 vil bispedømmets arbeid med demokratireformen handle om evaluering og begynnende forberedelser til valgene i 2011. Bispedømmets egen evaluering ble ferdig i januar, og danner grunnlaget for arbeidet fram til at også den nasjonale evalueringen er klar. Ut fra dette vil bispedømmerådet være aktivt med i dialogen om nødvendige justeringer i valgordningene.

En del av valgarbeidet handler om å synliggjøre bispedømmerådets virksomhet. Det er også et fokusområde i 2010. Et synlig bispedømmeråd og en synlig kirke vil øke medlemmenes bevissthet om tilhørighet. Informasjonsarbeid og kirkevalg henger derfor sammen på både kortere og lengre sikt. Muligheten til å arbeide systematisk med informasjon er strategisk viktig på mange områder og noe bispedømmet håper å kunne følge opp framover.

Ved neste valg vil det være viktig å bevisstgjøre menighetene på viktigheten av godt nominasjonsarbeid. Det er ikke selvsagt at det blir enklere å finne kandidater selv med aktiv, oppsøkende virksomhet, god informasjon og godt materiell, men denne fasen av valgarbeidet er så viktig for prosessen og resultatet at det er nødvendig å legge godt til rette for den.

Vi venter at informasjon fortsatt vil være en kritisk suksessfaktor. Som ved dette valget trengs det både praktisk informasjon til velgerne og bred oppmerksomhet om at valget vil finne sted. I forhold til sist vil vi forsøke å legge bedre til rette for at kandidatene trer tydelig fram, slik at flere velgere ser at de kan gjøre kvalifiserte valg. Det er nødvendig med informasjon som treffer og motiverer både de best - og de minst interesserte velgerne.

Vi ønsker oss derfor mulighet til å nå velgerne direkte med passende materiell, slik at informasjonstilgjengelighet ikke i samme grad blir en avgjørende faktor ved valget som denne gang. Vi er imidlertid spente på om det blir mulig økonomisk.

Vi vil bygge videre på gode erfaringer fra organiseringen denne gang. Av konkrete tiltak, tenker vi at et kursopplegg for lokale stemmestyrer som kan gjennomføres på fellesrådsnivå vil kunne sikre kvaliteten på det som skjer på valgdagen noe bedre enn denne gang, slik at det blir færre forkastede stemmer. Vi ønsker også å samle kandidatene til bispedømmeråd og kirkemøte for å gjøre dem bevisste på informasjon og mediehandtering.

De grunnleggende demokratiske ordningene er etter vårt skjønn allerede på plass i kirken, men framover vil vi arbeide aktivt og strategisk for å motivere stadig flere velgere til å delta i det kirkelige demokratiet, med et mål om å nå 18 - 20 % valgdeltakelse i 2011.

2.2 Trosopplæring

Resultatmål

Trosopplæringsreformen skal videreføres. Målet er et sammenhengende og systematisk tilbud om trosopplæring til alle døpte frem til fylte 18 år som er lokalt forankret, tilpasset ulike alderstrinn og tilrettelagt slik at det når ut til bredden av alle døpte.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet

Trosopplæringsreformen

Ved utgangen av 2009 er 29 av bispedømmets menigheter innført i trosopplærings-reformen. Dette tilsvarer ca 32 prosent av det totale antall menigheter i bispedømmet. Av disse kom 7 menigheter med i trosopplæringsreformen i løpet av 2009 i forbindelse med at menighetene i Sandnes prosti ble tildelt trosopplæringsmidler som del av "Gjennomføring 2009".

Menighetene i trosopplæringsreformen arbeider målrettet for å videreutvikle sin lokale trosopplæring, og har stort sett stabil arbeidskraft. Kunnskapen blant menighetsråd og lønnede medarbeidere om hva reformen går ut på og hvilke utfordringer menighetene står overfor i forhold til å tenke breddetiltak, er økende. Det er likevel stor forskjell på menighetenes evne og vilje til å satse målrettet på trosopplæring for alle døpte. Særlig virker det å være krevende å skape lokalt eierskap, arbeide tverrfaglig, samarbeide med hjemmene og rekruttere frivillige.

Ønsket om å få tilført trosopplæringsressurser til nye prostier og menigheter i bispedømmet, er stort. Vi registrerer en blanding av forventning og frustrasjon i forhold til å komme i gang med fornyelse av trosopplæringen, ikke minst i de prostiene som ikke har trosopplæringsmenigheter.

Konfirmantarbeidet

I 2009 var 4376 jenter og gutter kirkelige konfirmanter i Stavanger bispedømme. Dette er en fin økning i forhold til 2008, da 4295 ble konfirmert i kirkelig regi.

Vårt inntrykk fra menighetene er at konfirmantarbeidet drives godt de fleste steder i bispedømmet. Prester, kateketer, diakoner og ulønnede medarbeidere bidrar til et kreativt mangfold av erfaringsbaserte og spennende opplegg, og bidrar til å gi kirkens konfirmantarbeid et godt rykte og en solid oppslutning. Bispedømmet har dessuten gjennom mange år satset målrettet på kurs og fagdager (jfr. Konfirmant Forum) på dette feltet som vi tror bidrar til å holde oppe den faglige kvaliteten på konfirmantarbeidet.

Hjemmegruppe for konfirmanter, Hafrsfjord menighet

Menighetsbarnehagene

I Stavanger bispedømme er det ved utgangen av 2009 17 menigheter som har satset på barnehagedrift.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet

Handlingsplanen 2009 for trosopplæring forsøkte gjennom ulike tiltak å ivareta de strategiske mål som bispedømmerådet har fastsatt. Nedenfor følger en oversikt over de ulike delmålene og de tiltak som har vært iverksatt for å nå disse.

Trosopplæringsreformen

Delmål 1: Innføre trosopplæringsreformen i Sandnes prosti

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

1) Fordeling av trosopplæringsmidler mellom menighetene:

Bispedømmet startet og ledet en omfattende drøftingsrunde med menighetsråd og fellelsråd for å avklare enheter, samarbeidsmuligheter og fordeling av midler. Et viktig element var å gjøre alle kjent med de nasjonale kriterier og prosedyre for fordeling av midler. På grunnlag av disse kriteriene og høringssvarene fra menighetsrådene og fellelsrådet, fordelte Bispedømmerådet trosopplæringsmidlene mellom menighetene og utbetalte midlene i september. Prosessen virket å være ryddig og åpen, og menighetene gav i det store og hele sin tilslutning til prosessen og bispedømmerådets fordeling.

2) Arrangere innføringskurs:

Bispedømmet arrangerte innføringskurs om trosopplæringsreformen for menighetene i Sandnes prosti. Innføringskurset bestod av en kveldssamling for hver menighet, en dagsamling for alle lønnete medarbeidere i prostiet sammen, og dernest en dagsamling for kontaktpersonene for trosopplæringsarbeidet fra de ulike menighetene. Målet med kurset var å gi deltagerne en innføring i trosopplærings-reformen og å inspirere menighetene til å begynne å utvikle lokale planer og nye trosopplæringstiltak. Målgruppen var menighetsråd, stab og frivillige. Alle menigheter deltok på kursene. Oppslutningen var god, men kunne ha vært bedre. Tilbakemeldingene på kurset fra deltagerne var meget positive.

Sandnes prosti ble trosopplæringsprosti i 2009. Her er Lura menighet i gang med planlegging.

3) Særlig fokus: Trosopplæringen for alle, inkludert mennesker med utviklingshemming

Et viktig fokus i innføringskursene og oppfølgingssamtalene med ansatte har vært hvordan menighetene kan legge til rette for at også mennesker med utviklingshemming eller funksjonshemming skal kunne oppleve at trosopplæringstilbudet er for dem. I presentasjoner har vi lagt vekt på å ta med eksempler på som inkluderer dette perspektivet, i omtalen av alle typer temaer. Vi har også hatt noen bolker med fokus på dette alene. I samtale med ansatte har vi spurt etter hvordan de tenker å jobbe med å inkludere mennesker med utviklingshemming og funksjonshemming.

Delmål 2: Overta kontaktpersonansvar og oppfølgingsansvar for trosopplæringsmenigheter fra Kirkerådet

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

1) Årsrapportsamtaler med menighetene i "Forsøk '08"

I forbindelse med den årlige rapporten fra trosopplæringsmenighetene til bispedømmet og Kirkerådet, gjennomførte bispedømmet for første gang årsrapportsamtaler med de nye trosopplæringsmenighetene i "Forsøk '08". Samtalene er strukturert som en gjennomgang av årsrapporten og skal bidra til å kvalitetssikre trosopplæringsarbeidet i den enkelte menighet i tråd med trosopplæringsreformens intensjon. Alle de nye trosopplæringsmenighetene i Forsøk '08 deltok på årsrapportssamtale.

2) Arrangere overlappingsamling

Stavanger bispedømmeråd og Kirkerådet (ved avdeling for barn, unge og trosopplæring) inviterte alle de tidligere forsøksmenighetene til en samling. 12 av 14 aktuelle trosopplæringsenhetene deltok på samlingen. Fokus for samlingen var å gi anerkjennelse til de erfaringer som enhetene har gjort med trosopplæringsarbeidet, å gi videre kunnskap om hvordan reformen nå trappes opp og hvilke konsekvenser det får for tidligere trosopplæringsmenigheter, samt å gi innspill til hva menighetene nå bør stase på, og hvordan menighetene kan dele de erfaringene de nå har med andre menigheter.

3) Rådgivning og oppfølging av trosopplæringsmenigheter

Gjennom 2009 har bispedømmet hatt jevnlig samtaler og møter med menigheter, staber og ansatte for å støtte og veilede disse gjennom de ulike faser av trosopplæringsreformen.

Videreutvikle konfirmantarbeidet

Delmål: Bidra til opplevelsesorientert konfirmantarbeid

Resultat: Delvis oppnådd

Tiltak:

Arrangere og evaluere prosjektet "Konfirmant IMPULS"

Samlingen *KonfirmantIMPULS* ble for annen gang arrangert for alle konfirmantene, som et samarbeid mellom bispedømmet, Norges KFUK-KFUK og IMPULS. Tiltaket skulle imøtekomme menighetenes behov for et større arrangement for sine konfirmanter, samt å bidra til en fornyelse av arbeidsformene i konfirmantarbeidet. I alt deltok 187 konfirmanter, det vil si ca 5% av det totale antall konfirmanter i Stavanger bispedømme i 2009.

Arrangementet var på mange måter en suksess til tross for den lave oppslutningen. Tilbakemeldingene fra menighetene som deltok, var entydig positiv.

Etter arrangementet har bispedømmet gjennomført en omfattende evaluering av prosjektet i dialog med samarbeidspartnerene. Konklusjonen ble at prosjektet avsluttes i 2009, da det ikke i stor nok grad var tilrettelagt for målgruppen og da oppslutningen var for liten til at prosjektet kunne forsvares.

Kompetanseheving av lokale medarbeidere

Delmål: Bidra til faglig kompetanseheving og tverrfaglig samarbeid rundt menighetenes konfirmantarbeid

Resultat: Delvis oppnådd

Tiltak:

Kursdagene “Konfirmant Forum 2009”

Konfirmant Forum er bispedømmets årlige fagsamling for alle som arbeider med konfirmanter i menighetene. Arrangementet har et tverrfaglig fokus og temaene på årets samling handlet om konfirmanter og gudstjeneste, konfirmanter og menighet, konfirmanter og smågrupper. Konfirmant Forum ble arrangert i august og 67 medarbeidere deltok på kurset. Dette er 15 flere enn i 2008, og det er gledelig, til tross for at få statlig ansatte prester deltok. Deltagerne ga positiv evaluering av kurset.

Delmål: Bidra til kompetanseheving for å styrke et tilrettelagt tilbud om konfirmantundervisning

Resultat: Delvis oppnådd, pga lav oppslutning

Tiltak:

Arrangere fagdag om tilrettelagt konfirmantundervisning med fokus på ungdom med Autisme og Asberger

Foredragsholder fra Møllehagen skolesenter som hadde spesialdesignet kurset for kirkelig tilsatte. Fagdagen fungerte bra og vi fikk gode tilbakemeldinger. Evalueringen viser at det er behov for de faglige innspill som fagdagen gav. Likevel var det bare 18 deltakere. Dette gjør det nødvendig for oss å vurdere om det fins andre måter å bidra til kompetanseheving på for å nå flere.

Delmål: Bidra til kompetanseheving for å styrke ungdomsarbeidet i menighetene

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

Arrangere fagdag om ungdomsarbeid

Fagdagen med temaet “Kan tru praktiserast?” fokuserte på å gi ungdommer del i den kristne troen på en slik måte at den er aktuell for dem, samtidig som en gir dem noe som hjelper dem til å praktisere sin tro. 48 tilsatte med ulik fagbakgrunn deltok på samlingen, og gav positiv tilbakemelding på at temaet er aktuelt i menighetenes hverdag.. Fagdagen vil bli fulgt opp i 2010 med fokus på bønn.

Halvor Stuhaug og Johanne Førland Russdal-Hamre er blant medlemmene i bispedømmets ungdomsråd.

Delmål: Bidra til kompetanseheving for at menighetene gjennomfører trosopplæringstiltaket LysVåken

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

Arrangere inspirasjonssamlinger om LysVåken

Bispedømmet arrangerte 5 inspirasjonssamlinger høsten 2009 for ansatte og frivillige i menighetene om trosopplæringstiltaket LysVåken. Målet med samlingene var å dyktiggjøre og inspirere deltagerne til å gjennomføre tiltaket i sine menigheter. I alt deltok 77 personer på disse samlingene.

Delmål: Bidra til å gjøre trosopplæringsreformen kjent i bispedømmet

Resultat: Delvis oppnådd

Tiltak:

Informasjonssamlinger og møter om trosopplæringsreformen

Bispedømmet har gjennom hele året bidratt til å sette trosopplæring på dagsorden. I møte med menigheter og prostier som ennå ikke har fått trosopplæringsmidler, samt i møte med ulike grupper av ansatte (f.eks. kateketer og menighetspedagoger) har trosopplæringsreformen blitt grundig drøftet. Målet har vært å heve kunnskapsnivået om reformen og å starte forberedende prosesser i lokalmenighetene frem mot at alle menigheter innføres i reformen.

Oppfølging av menighetsbarnehagene

Delmål: Kompetanseheving av lokale medarbeidere i minst 50% av aktuelle menighetsbarnehager

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

Arrangere fagdager for pedagogisk personell i menighetsbarnehager:

Bispedømmet arrangerte fagdagen *Menighetsbarnehager i en ny tid*. Det deltok 90 ansatte fra 16 menighetsbarnehager, det vil si at nær 100 % av de aktuelle barnehagene var representert. Hovedforedraget satte søkelys på menighetsbarnehagenes plass i et sammensatt samfunn, der vi ønsker å ha tydelig profilerte barnehager som samtidig er åpne for barn med ulik bakgrunn. I tillegg hadde vi fokus på kreativ formidling og på samarbeidet mellom menighetsbarnehagen og eiermenigheten. Deltakerne gav uttrykk for betydningen av at disse barnehagene får del i kompetansehevede tiltak i en kirkelig sammenheng, da de ofte opplever at de faller utenfor kommunene sitt tilbud.

Samarbeid mellom menigheter og skoler

Delmål: Øke kunnskap og bevissthet omkring samarbeid mellom skoler og menigheter i prosti der biskopen har visitas

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

Samling under visitas i Haugesund prosti:

Biskopen hadde i mars 2009 prostivisitas i de åtte menighetene i Haugesund prosti. Under visitasen hadde biskopen møter med rektorer, andre representanter for skolene og med ansatte ved kommunenes administrasjon. Hovedtema for disse samlingene var *Samarbeid mellom skole og kirke i en ny tid*. Møtene satte fokus på at dette samarbeidet er like aktuelt og viktig som tidligere, men at det har fått andre former i vår tid. Samarbeidet er ikke en del av kirkens trosopplæring, men en viktig del av kirkens samfunnsansvar for å gi barn og unge kunnskap om den kristne tro og om kirkens liv. De prinsipielle sidene ved samarbeidet ble drøftet, dessuten ble det lagt fram gode eksempler på lokale samarbeidsplaner mellom skole og menighet. Erfaring viser at dette samarbeidet kan være sårbart og noen steder bli svært personavhengig. Vi opplever at samlingene under visitasen fungerte godt med tanke på å videreutvikle og institusjonalisere samarbeidet mellom skolene og kirken i disse menighetene.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet

Regional samling om trosopplæring

Til tross for at trosopplæringsreformen har pågått i Den norske kirke siden 2003, merker vi likevel at den er ganske ukjent for det brede lag av befolkningen og kirkens medlemmer – også i Stavanger bispedømme. Vi ser derfor et stort behov for å synliggjøre reformen og menighetenes trosopplæringsarbeid regionalt. Den store oppmerksomhet som den årlige Trosopplæringskonferansen på Lillestrøm har fått, har i liten grad preget mediebildet i Rogaland. Stavanger bispedømme arbeider derfor med planer om å arrangere en regional samling om trosopplæringen i bispedømmet. Denne er ment å gi de lokale menighetene drahjelp til å profilere sin trosopplæring, og samtidig være en arena for erfaringsutveksling og idemyldring mellom menighetene i bispedømmet. I 2010 vil denne samlingen legges sammen

med Stavanger bispedømmes medarbeiderdag for alle kirkelig ansatte. Det vil vurderes om samlingen bør bli et regelmessig tiltak i bispedømmet.

Oppfølgingssamtaler med nye trosopplæringsmenigheter

Etter å ha innført Haugesund og Sandnes prostier i trosopplæringsreformen, ser Stavanger bispedømme behovet for finne grep som kan kvalitetssikre innføringsprosessen i menighetene bedre enn innføringskursene alene kan. Særlig ser vi behov for å hjelpe menighetene til å arbeide tverrfaglig med trosopplæringsarbeidet, til å fokusere på tilrettelegging og integrering i alle tiltak, til å la diakonien gjennomsyre trosopplæringen og til å la den misjonale forståelsen av menighetens liv utfordre trosopplæringsarbeidet. Av denne grunn vurderer bispedømmet å prøve ut å ha oppfølgingssamtaler med stabene i de nye trosopplæringsmenighetene ca et halvt år etter innføringen for å lytte seg inn på den enkelte menighets utfordringer, og for å fremheve noen viktige sider ved reformen. Forsøket med oppfølgingssamtaler vil bli gjennomført i 2010 i møte med menighetene i Sandnes prosti, og deretter evaluert.

Konfirmantsatsing

Prosjektet Konfirmant Impuls vil ikke videreføres i 2010.. Stavanger bispedømme vil likevel videreføre sin satsning på opplevelsesorientert konfirmantarbeid, men i en form som i større grad er i tråd med trosopplæringsreformens målsetting. Vi vil derfor starte en prosess for å utvikle et konfirmantprosjekt som kan nå bredden av konfirmantene i menighetene. Vi ønsker å utvikle og gjennomføre et slikt prosjekt i samarbeid med interesserte organisasjoner med spesialkompetanse på dette området.

Tverrfaglighet i trosopplæringen

En utfordring for mange menigheter og staver som innføres i trosopplæringsreformen, er at de i liten grad har erfaring med og kunnskap om å arbeide tverrfaglig. Trosopplæringen kan dermed lett bli noe som bare få arbeider med og har fokus på. Det blir en "stat i staten", noe som igjen vil bidra til at reformen ikke når sitt mål. Bispedømmet ønsker derfor å arbeide strategisk for at tverrfaglighet blir en integrert del av arbeidet med trosopplæring i menighetene og at alle kirkelige medarbeidere ser seg selv som en ressurs inn i trosopplæringen. Tverrfaglighet vil blant annet være et sentralt tema under bispedømmets kursrunde om ny plan for trosopplæring og et hovedfokus på medarbeiderdagen for alle kirkelige ansatte i Stavanger bispedømme i 2010.

Endret kompetansestrategi

Stavanger bispedømme arbeider kontinuerlig for å bidra til fag- og kompetanseutvikling blant de kirkelige medarbeiderne i bispedømmet, men vi registrerer at oppslutningen om noen av våre kurssamlinger er i underkant av det vi kunne forvente. Bispedømmet vil derfor ta initiativet til en prosess i samarbeid med kirkevergene, prostene og fagforeningene for å finne grep som kan gjøre kursene våre attraktive, nyttige og tilgjengelige for flere i målgruppen.

Lederarbeid

Flere av de ansatte i menighetene i Stavanger bispedømme har etterspurt en satsing på lederutvikling. Organisasjonene har hatt lange tradisjoner for å tilby lederkurs. Vi ser en dalende oppslutning om disse. I noen av organisasjonene kutter de antall ansatte, andre steder har de vanskelig for å få tilsatt noen i stillingene. Dette er en tendens vi må forholde oss til. Vi

vurderer muligheten av å legge til rette for at en sammensatt gruppe utarbeider et opplegg som kan brukes i enkeltmenigheter og i samarbeidende menigheter.

Plan for bruk av trosopplæringsmenighetenes kompetanse og erfaring

Vi har i 2009 arbeidet med å bruke prosjektmenighetenes kompetanse og erfaringer på en god måte blant annet ved at de har blitt brukt på innføringskurs og i overlappsamlingen. Dette er noe vi ønsker å videreutvikle i 2010. Det ligger et stort potensiale i å overføre denne kompetansen og disse erfaringene til andre menigheter.

Tilrettelegging

Vi ser at det fortsatt er stort behov for å ha fokus på kompetanse og konseptutvikling når det gjelder arbeidet med tilrettelegging for mennesker med utviklingshemming. I innføringskurs og oppfølgingssamtaler merker vi at det kan være vanskelig å motivere menighetene til å gjøre en innsats for at alle skal få et tilbud om trosopplæring. Vi ønsker å arbeide videre med hvordan menighetene best mulig kan legge til rette for at alle skal få et tilbud om trosopplæring og med utvikling av gode undervisningsopplegg innen dette feltet.

2.3 Gudstjenesteliv

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet

Åtte menigheter i to prosti er valgt ut til å være høringsmenigheter i gudstjenestereformen. Samtidig har mange andre menigheter valgt å benytte deler av materiellet som Kirkerådet har utviklet i forbindelse med reformen. Utover dette er det stor variasjon i bruk av liturgier og gudstjenesteordninger. Gudstjenestereformens mål om å gi større rom for fleksibilitet og valgfrihet i menighetene, mer involvering fra flere deltakere og en sterkere stedlig forankring i gudstjenestelivet korresponderer i stor grad med holdningen i mange menigheter i bispedømmet. Dette har likevel ikke ført til en stor begeistring for reformen som sådan.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Stavanger bispedømmeråd har som målsetting å spille en aktiv rolle i arbeidet med fornyelse av kirkens gudstjenesteliv. I 2009 har vi arbeidet med dette målet gjennom å legge grunnlag for tverrfaglig tenkning omkring gudstjenestelivet blant medarbeidere i menighetene og gjennom kompetanseheving av lokale medarbeidere. Dessuten har bispedømmerådet utarbeidet uttalelse til Kirkerådet i forbindelse med høringen omkring gudstjenestereformen.

Tverrfaglig arbeid omkring gudstjenestelivet

Delmål: Legge grunnlag for tverrfaglig tenkning omkring gudstjenestelivet blant medarbeidere i menighetene

Resultat: Oppnådd

Tiltak:

Oppretting av tverrfaglig ressursgruppe for gudstjenestereformen

Ressursgruppa for gudstjenestereformen er satt sammen av prester, kateket, diakon, kantorer og leke medlemmer. To ungdommer er med i gruppa.

Gruppa har arbeidet med plan for videre kompetanseoppbygging, kurs for gudstjenesteutvalg og med spørsmål omkring involvering, særlig av barn og unge. I tillegg har gruppa gjennom sin breie sammensetning vært et egnet forum for viktige innspill og rapporter fra prostiene og menighetene.

Gjennom arbeidet i denne gruppa har vi lagt et godt grunnlag for framtidig tverrfaglig tenkning omkring utvikling av gudstjenestelivet i bispedømmet.

Kompetanseheving av lokale medarbeidere

Delmål: Bidra til faglig kompetanseheving av lokale medarbeidere i minst 50 % av menighetene

Resultat: Delvis oppnådd. I forhold til lønnede medarbeidere er målet oppnådd, i forhold til ulønnede medarbeidere er målet ikke oppnådd.

Tiltak:

Tverrfaglige fagdager

Vi arrangerte tverrfaglige fagdager to steder i bispedømmet, for å få flest mulig kirkelig ansatte med på kursingen. Fagdage gav en innføring i gudstjenestereformen og de ulike elementene i høringsprosessen. Vi hadde fokus på lokale prosesser. Det deltok til sammen ca 175 ansatte på disse fagdage, av dette ca 90 prester, ca 35 kirkemusikere og ca 50 fra andre stillinger.

Miriam Frantzen Buer går i familiekor på Riska og har begynt tidlig med gudstjenesteliv.

Kurs for gudstjenestevalg

Det ble gjennomført fire regionale kurs for gudstjenestevalg. Målgruppa var både nyopprettede og allerede eksisterende utvalg. Det faglige fokuset var de samme tema som på fagdage for ansatte. I tillegg tilbød vi seminar om "Førstehjelp for gudstjenestevalg" og "Bruk av kirkerommet". Det var tilsammen ca 130 deltakere fra 39 sokn, fordelt på alle prostiene. Deltakerne var prester (30), kirkemusikere (15), andre ansatte (10) og ulønnede medarbeidere (75).

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet

Vi vil i 2010 sette igang et arbeid med revisjon av gudstjenesteforordningene i hele bispedømmet i lys av menighetenes behov og fridagsavtalen for presteskaperet.

Vår runde med kurs av gudstjenestevalg nådde i 2009 ut til 39 av 91 sokn. Vi ønsker å videreutvikle disse kursene i 2010. Vi vil da tilby tilpassede kurs i ulike menigheter, gjerne på prostnivå, for å nå lenger ut med idealene om større involvering og flere ulønnede medarbeidere som tar ansvar i gudstjenestelivet.

2.4 Organisasjonsutvikling

Sluttevaluering av forsøksprosjekt knyttet til ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet i Den norske kirke

ByMenigheten-Sandnes var i perioden 01.01.06-31.12.08 i en valgmenighet etter forsøkshjemmelen i kirkeloven § 24 sjette ledd. Strukturen for menigheten består fram til Kirkemøtet gjør vedtak om ny framtidig struktur for valgmenigheter.

Stavanger bispedømmeråd har mottatt sluttevalueringen av forsøket knyttet til ByMenigheten-Sandnes som valgmenighet i Den norske kirke. Bispedømmerådet ønsker at gjeldende struktur for ByMenigheten-Sandnes gjøres permanent for denne menigheten.

Stavanger bispedømmeråd legger til grunn at menigheter i Den norske kirke som hovedregel skal være knyttet til et geografisk sokn. Bispedømmerådet ser at det på noen steder kan være hensiktsmessig å etablere valgmenigheter som et supplement til de geografiske soknemenighetene.

Ut fra erfaringene knyttet til ByMenigheten-Sandnes, legger bispedømmerådet til grunn at valgmenigheter kan være en tjenlig ordning i Den norske kirke. Dersom det blir vedtatt en generell ordning for valgmenigheter, legger rådet til grunn at følgende krav må stilles til menigheten:

1. *Menigheten har dåp som medlemskriterium*
2. *Menigheten deler visjonen til Den norske kirke.*
3. *Menigheten har en ordinert prest som er ansvarlig for å forvalte ord og sakrament.*
4. *Menigheten er villig til å ta ansvar for alle kirkelige handlinger for medlemmene i menigheten.*

5. *Menigheten står under tilsyn av biskopen i bispedømmet der menigheten ligger.*
6. *Menigheten skal ha et menighetsråd valgt av medlemmene.*
7. *Det foreligger et forsvarlig økonomisk fundament for menigheten.*
8. *Det er avklart hvordan en skal løse oppgaver som gjelder forvaltning og arbeidsgiveransvar, som foreksempel kirkebokføring, tilsetninger og rapportering, og hvilke avtaler som skal gjelde dersom valgmenigheten blir oppløst.*
9. *Det er mulig å knytte valgmenigheten organisatorisk til de regionale og/eller sentrale kirkelige organene*

Valgmenigheter kan bidra til å holde Den norske kirke sammen ved å inkludere kirkemedlemmer og fellesskap som ikke finner seg til rette innenfor soknemenighetene. Samtidig ser bispedømmerådet at etablering av valgmenigheter ikke passer på alle steder. Forutsetningen for etableringen av en valgmenighet må derfor være at alle de berørte kirkelige organene støtter etableringen.

Stavanger bispedømmeråd anbefaler at valgmenigheter har en offentlig prestetjeneste som ledes av biskop og prost, med en hovedprest som er tilsatt av bispedømmerådet. Dersom den offentlige prestetjenesten i valgmenigheten skal finansieres gjennom statlige midler, dimensjoneres finansieringen ut fra omfanget av denne tjenesten. Omfanget av den offentlige prestetjenesten tilpasses graden av offentlig finansiering, men skal som et minimum kunne ivareta de kirkelige handlinger som medlemmene i valgmenigheten har rett til.

Bispedømmerådet ser det som hensiktsmessig at en valgmenighet knyttes til et geografisk område som svarer til et forvaltningsnivå i kirken, og at menighetens virksomhet begrenses til dette området.

Forsøksprosjektet ble avsluttet i 2009.

2.5 Diakoni

Vi hadde i 2009 to prioriterte og målbare målsettinger for arbeidet med diakoni; at åtte nye menigheter oppfyller kravene til å være miljøfyrtårn eller grønne menigheter og at 25 menigheter utarbeider lokal plan for diakoni med utgangspunkt i Plan for diakoni i Den norske kirke.

Lokale planer for diakoni

Stavanger bispedømmeråd har vedtatt fremdriftsplan for hvordan *Plan for diakoni* skulle innføres i Stavanger bispedømme i 2008-2009. Målet er at Den norske kirke fortsatt skal være en tjenende folkekirke i samsvar med Plan for diakoni i Den norske kirke.

Vår målsetting for 2009 var at 25 menighetsråd skulle vedta lokal plan for diakoni med utgangspunkt i Plan for diakoni i Den norske kirke. Resultatet er at 30 menigheter innen 2009 har vedtatt slik plan. Dette målet er oppnådd.

En viktig observasjon er at 27 av de 30 menighetene som har vedtatt lokal plan, har ansatt diakon eller diakonimedarbeider. Dette viser at diakoner er sentrale medarbeidere for utviklingen av Den norske kirke som en tjenende folkekirke.

Miljøfyrtårn og grønne menigheter

Plan for diakoni utfordrer menighetene til å sette spørsmål om klima og rettferdig fordeling på dagsorden. I dette arbeidet samarbeider vi med Grønn hverdag og med Stiftelsen Miljøfyrtårn.

Målet for 2009 var at åtte nye menigheter ble godkjent som Miljøfyrtårn eller grønne menigheter. Målet er oppnådd.

Ved utgangen av 2009 er 21 menigheter sertifiserte som miljøfyrtårn eller godkjente som grønne menigheter. Dette utgjør 23 % av menighetene i bispedømmet. I tillegg er tre kirkelige fellesråd sertifisert som Miljøfyrtårn.

Utover disse to prioriterte målsettingene vil vi peke på følgende diakonale tiltak:

Konferansen *Lindrende behandling – utfordringer til kirken og helsevesenet* ble arrangert i et samarbeid med Kirkerådet og Kompetansesenteret for lindrende enhet Helse Vest.

Konferansen hadde et fokus på helsevesenets og kirkens ansvar for alvorlig syke og døende i kommunehelsetjenesten, og drøftet hvordan man kan samhandle på en god måte. Konferansen var inspirerende og skapte nye møtesteder mellom helse og kirke.

2.6 Misjon og økumenikk

a. En kort, generell tilstandsvurdering

Nær 100 % av menighetene i Stavanger bispedømme har misjonsprosjekt knyttet til en eller flere av organisasjonene i *Samarbeidsråd mellom menighet og misjon* (SMM). Vi kan dermed si at ideen om slike misjonsavtaler har fått godt fotfeste blant menighetene i bispedømmet. Det er imidlertid stor forskjell i engasjement fra menighet til menighet i forbindelse med disse misjonsavtalene.

Stavanger bispedømme har to internasjonale samarbeidspartnere; Carlisle bispedømme i Church of England og Cape Orange Diocese (COD) i Evangelical Lutheran Church in Southern Africa (ELCSA).

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak

Stavanger bispedømme hadde i 2009 som målsetting på dette feltet å arbeide for at kirken fortsetter å være en misjonerende folkekirke ved å la evangeliet frigjøre mennesker og gjøre dem myndige til å dele troen gjennom nærvær, handling og ord, lokalt og globalt.

Bispedømmet har i 2009 prioritert arbeidet med å følge opp misjonsavtalene i menighetene og ved å la det misjonale perspektivet være tydelig i det tverrfaglige arbeidet med trosopplæringsreformen og i kontakt med menighetene i forbindelse med visitas. Det er et mål at flere misjonsavtaler skal være tidsavgrenset og at arbeidet med misjonsprosjektet evalueres når det avsluttes. Det er også et mål at flere menigheter har to eller flere misjonsavtaler. Dette siste vil gjøre det enklere for de minste organisasjonene i SMM - samarbeidet å få flere avtaler med menigheter.

Et spesielt tiltak var inspirasjonskveld for menighetenes misjonsutvalg og misjonskontakter. Det ble gjennomført like arrangement to steder i bispedømmet, med relativt god oppslutning.

Samarbeidet med Cape Orange Diocese har hatt sitt første hele år etter undertegning av samarbeidsavtale i 2008. I februar 2009 deltok representanter fra Stavanger bispedømmeråd og fra bispedømmets ungdomsråd sammen med biskop Ernst Baasland under innsettelsen av den nye biskopen William Raymond Bowles i COD. Menighetene i Stavanger bispedømme ble

videre oppfordret til å markere samarbeidet særskilt i uke 10 med forbønn og informasjon om den sørafrikanske kirken. Samarbeidet skal evalueres i 2010.

Samarbeidet med Carlisle bispedømme, som går helt tilbake til 1960-tallet, ble videreført i 2009. Et resultat av dette samarbeidet er at NMS i 2009 sendte sitt første misjonsærektepar til menighetsbygging i vennskaps bispedømmet sammen med 3 ettåringer for utvikling av ungdomsarbeid/menighet.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet

Et viktig arbeid i tiden fremover være å sørge for at menighetenes misjonsavtaler er tidfestet, og evalueres etter at perioden er avsluttet. Denne evalueringen inkluderer vurderingen av om man skal fortsette prosjektet, eller satse på et eller flere nye prosjekt. Dette vil forhåpentligvis bidra til å styrke og fornye engasjementet rundt prosjektene i menighetene.

Når det gjelder satsingen på ungdom og misjon, er det påbegynt et kartleggingsarbeid av hvilke ungdomsarbeid menighetene har og hvilket misjonsengasjement som rører seg der. Foreløpig er Jæren prosti kartlagt, med tanke på at prosten på Jæren har tatt initiativet til en samling om misjon for ungdomsledere i prostiet. Denne planlegges gjennomført i april 2010, og kan danne grunnlag for tilsvarende arrangementer i andre prostier. Det er et langsiktig mål at alle ungdomsarbeid i bispedømmet er knyttet til et misjonsprosjekt, enten et eget, eller menighetens prosjekt.

SMMS har i høst startet opp arbeidet med en "misjonsmeny" for menighetene i deres planarbeid for trosopplæring, der alle organisasjonene bidrar med ressurser og idèer, og der impulser fra arbeidet med dette i andre bispedømmer er viktige. Målet er å ha et første utkast klart til våren 2010, til presentasjon i de 3 prostiene som foreløpig er tatt inn i reformen.

3. Presteskabet

Resultatmål 3.1: Lokale forhold og utfordringer.

Prestetjenesten skal være tilpasset lokale forhold og utfordringer.

Parameter: Tjenestefordeling, kompetanseutveksling og spesialisering..

Indikator: Andel prester med hele prostiet som tjenestedistrikt iht. arbeidsavtale.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet.

Det er inngått arbeidsavtaler iht. "Tjenesteordning for menighetsprester" med alle menighetsprester bortsett fra én. Alle menighetsprester er nå tilsatt med prostiet som tjenestedistrikt, og de fleste prostiene er inndelt i mindre samarbeidsområder.

I tillegg til arbeidsavtale har prestene også fått arbeidsbeskrivelse. Prostene har hatt hånd om utarbeidelse av arbeidsbeskrivelse for den enkelte prest. Arbeidsbeskrivelsen inneholder punkter om prestens ansvarsområder (geografisk el. tematisk), turnus for gudstjenester og tjenesteuker, råd og utvalg, beredskap, ferie & fritid, kompetanse. Fortsatt gjenstår noe arbeid med dette i tre av prostiene, delvis pga prosteskifte.

Som personaltiltak (delvis seniortiltak) har 7 av prestene fått særskilt definerte arbeidsoppgaver/-områder eller stillingsstørrelser ut over det som gjelder generelt. Alder og helse har vært viktige årsaksfaktorer i dette arbeidet. Generelt blir arbeidsgiver utfordret til å arbeide med livsfasetilpasset tjeneste (senior- og "junior"-tematikk).

Vi ser at prestene har et stort volum på arbeidet sitt. Likevel har vi hatt et moderat sykefravær (ca. 3 %). Ved langtidssykefravær har det vært satt inn vikar.

Ved ledighet har det vært tilfredsstillende tilgang på vikarer. Ledige stillinger har fått søkere, skjønt to av stillingene ble lyst ut to ganger.

Behovet for kompetanseutvikling har vist seg i jevn pågang av søknader til etter- og videreutdanning. Vi savner imidlertid kvinner på søkerlistene til REU. Vi har også registrert at noen prester ønsker å bli mer etterspurt mht. den spesialkompetansen de har tilegnet seg.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Delmål: Aktiv livsfasepolitikk.

Resultat: Delvis oppnådd.

Tiltak: Tilrettelegging og tilpasning av tjenesten for enkeltpersoner.

Delmål: Minst 50 % av offentlige prester registrerer spesialkompetanse i kompetansekartet for oversikt og aktiv bruk i prostiene.

Resultat: Oppnådd mht. kompetansekartet. (Andel registreringer er ca 75 %).
Delvis oppnådd mht. anvendelse av spesialkompetanse.

Tiltak: Vi har henvendt oss til prestene og etterspurt hvilken spesialkompetanse (tematisk) de kan bidra med på prosti- eller bispedømmenivå. Prostene har vært utfordret til å etterspørre/ anvende prestenes kompetanse til studieopplegg, informasjon og kunnskapsoverføring i prostiene.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Andelen prester registrert i Kompetansekartet skal være minst 90 %.

De prestene som har tydeliggjort sin spesialkompetanse, skal etterspørres i de aktuelle prostier.

Arbeidet med å utmeisle en livsfasetilpasset tjeneste skal intensiveres.

Resultatmål 3.2: Kompetanseutvikling.

Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten.

Parameter: Etter- og videreutdanning.

Indikator: Andel prester som har deltatt på etterutdanningskurs.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet.

Den økonomiske situasjonen i 2009 førte til nedskjæringer på bispedømmets budsjetter. Bispedømmerådet valgte imidlertid i noen grad å skjerme postene for etterutdanning (EU), arbeidsveiledning (ABV) og tilbudet om samtaler og sjelesorg (Kirkens samtalesenter, KSS).

Prestene i Stavanger bispedømme er innvilget en årlig studieuke (5 dager) til studier, fordypning, retreat.

Prestene viser generelt en aktiv interesse når det gjelder etter- og videreutdanning. Søknadsmengden til REU var på samme nivå i 2009 som i 2008, og fagdager og kurs i bispedømmets regi samler god deltakelse.

Etterutdanningskurs for prester (prestekonvent over to dager) samlet totalt 101 deltakere, derav 80 prester i off. stilling.

Etterutdanning i tabelloppsett:

	2008	2009
Søknader REU	22	22
Innvilgede søknader	19	14
Herav kvinner	1	1
Avslåtte søknader	3	8
Herav kvinner	0	0
Antall prester som har hatt studiepermisjon (REU) med lønn	59 *	19
Totalt antall dager studiepermisjon med lønn	945	865
Antall permisjonsdager til bispedømmets fagdager, kurs mv.	524	360
Midler til etter- og videreutdanning av prester	2.075.289 *	1.143.364
Herav til vikarer	153.839	314.550

* Tallene for 2008 var særlig høye pga. felles studietur til Egypt i januar 2008.

Arbeidsveiledning har skjedd i 4 tverrfaglige grupper med til sammen 21 deltakere, derav 12 prester i off. stilling. I tillegg kommer ABV for prostene med 10 deltakere. Til sammen 22.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Delmål: 10 nye søkere til etterutdanning høsten 2009, derav 2 kvinner.
Resultat: **Nær oppnådd** (12 søkere, men ingen kvinner).
Tiltak: Utlysning av studiepermisjoner; motivasjonsarbeid fra prostene.

Delmål: 2 prostier søker "Misjonal menighetsutvikling".
Resultat: **Delvis oppnådd** (ett prosti søkte og ble tildelt midler).
Tiltak: Utlysning av studieprosjekt; motivasjonsarbeid fra prostene.

Delmål: 15 nye ABV-deltakere, derav 8 off. prester.
Resultat: **Nær oppnådd** (hhv. 13 deltakere, derav 5 off. prester).
Tiltak: Invitasjon sendt ut til alle kirkelig ansatte via proster og kirkeverger.

Delmål: Én prestegruppe (senior) etableres.
Resultat: **Ikke oppnådd.**

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Vi vil sikre budsjetttrammer for fortsatt aktiv etter- og videreutdanning.
Aktivt motivasjonsarbeid for å tilskynde prester til å søke kompetanseutvikling.
Ett nytt prosti i organisert studieopplegg (sentralt utlyst).
Arbeidsveiledning videreføres med ny invitasjon til ABV i tverrfaglige grupper.
Utarbeidelse av kompetanseutviklingsplan for Stavanger bispedømme 2011-2013 i partssammensatt arbeidsgruppe.

Resultatmål 3.3 Likestilling

Det skal motiveres og legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken.

Parameter: Kvinneandel.
Indikator: Andel kvinner i faste prestestillinger. Andel kvinner i stilling som biskop og prost.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet.

Vår kvinnelige domprost har vært fungerende biskop det meste av 2009 (jan.-nov.) med gode tilbakemeldinger.

Den andre av våre kvinnelige proster gikk av i 2009. Til det ledige embetet ble det utnevnt en mann, etter at eneste kvinnelige søker trakk sin søknad.

5 kvinner søkte til sammen 7 stillinger. 2 ble tilsatt. De to som ble tilsatt, kom fra annet bispedømme (Nidaros) og annet land (Island).

Tabell for tilsetninger 2008/2009 (Én tilsetning skjedde i des. 2008, og den er overført fra 2008 til 2009).

Antall søkere		Herav kvinner		Antall søknader		Herav kvinner		Tilsetninger		Herav kvinner	
2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
35	31	6	5	43	39	7	7	6	9	0	2

Kvinneandelen årsverk er ca. 12 %, kvinneandelen stillinger er ca. 14 %.

Vi har gjort svært aktive framstøt for å motivere kvinner til å søke.

Vi har et inntrykk av at kvinner kvier seg for å søke lederstillinger (prostestillinger).

Kvinner har ikke søkt kompetansegivende studier innen lederutvikling.

Likestillingsarbeid bør være langsikt og starte tidlig – for eksempel alt i ungdomskoret.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Delmål: Besøk ved hvert av de teologiske fakulteter.

Resultat: **Delvis nådd.** (Deltok på MF's utdanningsdag. For øvrig hadde vi en spesiell arbeidssituasjon i bd-adm. (bispeskifte) som førte til at planlagt tiltak ikke ble gjennomført).

Tiltak: Fung. biskop og pers.rådg. informere kvinnelige studenter om Stavanger bispedømme.

Delmål: To kvinner engasjeres slik at aktuelle søkere kan få informasjon om hvordan det er å være kvinne og prest i Stavanger bispedømme.

Resultat: **Ikke nådd.**

Tiltak: Henvendelse til kvinnelige prester om å være informanter. (Ikke gjennomført).

Delmål: Utlysningstekster skal inneholde en oppfordring til kvinner om å søke stilling som menighetsprest.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Utlysningstekstene inneholder dette punktet.

Delmål: Konkret oppfordring for å sikre kvinner som søkere til prostestilling og/eller lederutvikling.

Resultat: **Delvis nådd.** (søker til prostestilling. Ingen søkte lederutvikling).

Tiltak: Direkte henvendelse til mulige kandidater som prost/leder.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

En medarbeider ved bd-adm. engasjeres til aktivt rekrutteringsarbeid på fakultetene, i ungdomsmiljøer og yrkesmesser.

Planlagte tiltak (konkrete henvendelser) til kvinner vedr. informant-oppgave.

Direkte kontakt i forbindelse med utlysning av proste- og prestestillinger.

Utarbeidelse av rekrutteringsbrosjyre (samarbeid BDR og FR).

Resultatmål 3.4 Arbeidsvilkår

Prestene skal ha gode arbeidsvilkår.

Parameter: Arbeidsmiljø. Arbeidstid.

Indikator: Gjennomsnittlig andel sykefravær.

Gjennomsnittlig andel ferie- og fridager som ikke er tatt ut i løpet av året.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet.

KIFO-undersøkelsen 2007 stiller arbeidsgiver overfor en del utfordringer, bl.a. når det gjelder prestenes arbeidsmengde (arbeidspres) og faren for utbrenthet. Likevel virker det som om prestene trives i arbeidet, og sykefraværet må sies å være lavt (særdeles lavt i 2008, svakt opp i 2009).

Tabell for sykefravær og uavviklede ferie- og fridager:

	2008	2009
Totalt antall dager sykefravær	511,2	698
herav legemeldt fravær	460,2	658
herav egenmeldt fravær	51	40
Antall korttidssykemeldinger	25	20
Antall langtidssykemeldinger	10	20
Antall feriedager søkt overført	135	165
Antall fridager ikke tatt ut (pr. 30.11.)	194	180

De fleste prostene har et tilfredsstillende system for uttak, koordinering og registrering av fridager. En betydelig del av restfridagene (180) er tatt ut i desember 2009.

Arbeidsbeskrivelse for prester i off. stilling er utarbeidet for alle prester i 7 av 10 prostier. I de tre gjestående prostiene mangler arbeidsbeskrivelse for et lite fåtall av prestene, men dette vil komme på plass i forbindelse med vårens medarbeidersamtaler.

Prostene har vært aktive når det gjelder medarbeidersamtaler, unntatt i to prostier pga. ny prost og særlig arbeidsbelastning. Prostene har også ført introduksjons- og avslutnings-samtaler.

Vi har hatt godt samarbeid med Stavanger Bedriftshelsetjeneste (SBHT). SBHT har deltatt på RAMU-møter og medvirket til handlingsplan for HMS-arbeidet. Avtalen med SBHT omfatter 3 av prostiene (ca 40 av 106 prester).

Det er ikke rapportert rusproblemer blant prester i off. stilling.

Ordningen med tjenesteboliger fungerer stort sett bra, men vi har mottatt noen få klager på manglende vedlikehold. Det har ikke vært noen søknader om fritak fra boplikt i 2009.

(Se for øvrig pkt. 7 i etatsrapporteringen).

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Delmål: Fulltallig deltakelse på kurs (ledelsesnivå) om retningslinjer for konflikthåndtering.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Implementere Stavanger bispedømmes "Plan for konflikthåndtering", kurs for proster/kirkeverger. (Gjennomført). Dette kurset ble etterfulgt av et kurs for tillitsvalgte og verneombud (i begge linjer) i nov. 2009.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Vi arbeider for at bedriftshelsetjeneste bygges ut prosti for prosti når budsjettrammen gir rom for det.

Arbeidet med arbeidsbeskrivelser fullføres.

Prostene følger aktivt opp prestene gjennom samtaler (sykefravær, medarbeider-, introduksjons- og sluttsamtale).

Bearbeiding av KIFO-undersøkelsen, bl.a. ved avklaring av søknad om ekstramidler gjennom NAV's FARVE-opplegg.

Resultatmål 3.5 Ledelse og samvirke

Bispedømmerådet, biskopen og prostene skal sørge for god ledelse av prestatjenesten og tilrettelegge for et positivt samvirke mellom prestene, kirkens valgte organer og andre kirkelig tilsatte.

Parameter: Ledelse.

Indikator: Andel av prestene som har hatt medarbeidersamtale.

a. En kort, generell tilstandsvurdering i lys av resultatmålet.

Vi har styrket ledelsen av prestatjenesten gjennom iverksetting av arbeidsveiledning for prostene (alle prostene i én gruppe, med ekstern veileder). Det er tydelige signaler om at dette har vært en verdifull ordning for å styrke prostene og deres lederkompetanse.

Arbeidsveiledning i tverrfaglige grupper (alle stillingskategorier) er videreført med veiledere fra eget veilederkorps.

Prostene og kirkevergene har dessuten deltatt på kursopplegge "Sammen om å lede I og II" i regi av KA og BM. Del II ble gjennomført på El Campanario, Spania i september 2009. Evalueringen fra denne kursrunden var meget gode og det ble denne uka etablert gode samarbeidsrutiner mellom prostene og kirkevergene i det enkelte prosti. Disse er senere fulgt opp og synes nå å fungere bedre enn før.

Teamutvikling for stabene i Haugesund prosti er gjennomført.

Kontakten er videreført mellom bispedømmets ledelse, v/biskop/stiftsdirektør og kirkevergelaget. Vi registrerer at det gjennomgående er nær kontakt mellom prostene og kirkevergen(e) i prostiene.

Kurs I for nyvalgte menighetsråd er gjennomført med deltagelse av nærmere 800 tillitsvalgte.

b. Bispedømmets egne strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Delmål: Engasjere en veileder til ABV for proster og gjennomføre 6 samlinger i 2009.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: ABV for proster, ledet av Arne Børresen.

Delmål: Ferdigstillelse av Håndbok for prester i løpet av 3. kvartal 2009.

Resultat: **Ikke oppnådd.**

Tiltak: Håndbok for proster og prester ferdigstilles.

En arbeidsgruppe har arbeidet med dette prosjektet; nær ferdigstillelse ved utgangen av 2009.

Delmål: Teamutvikling for staber i de ulike prostiene.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Teamutvikling Haugesund prosti. (Gjennomført).

Delmål: Ett møte pr. halvår mellom bispedømmets ledelse og kirkevergelaget/ styret i kirkevergelaget.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Videreføring av kontakt og samvirke mellom bd-ledelsen og kirkevergelaget. (Gjennomført avtalte møter).

Delmål: Avklaring av retningslinjer for HMS-arbeidet i menighetene.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Arbeidsgruppe utarbeider revidert avtale om samordning av HMS-arbeidet i menighetene. (Gjennomført).

Delmål: Felles kurs- og arrangementsoversikt.

Resultat: **Oppnådd.**

Tiltak: Arbeidsgruppe utarbeider og oppdaterer en felles kurs- og arrangements-oversikt for alle kirkelig ansatte.

c. Behovet for eventuelle endringer av bispedømmets strategier, planer og tiltak i forhold til resultatmålet.

Medarbeiderdag for alle kirkelig ansatte gjennomføres 10.06.10.

Kurs II for nyvalgte menighetsråd gjennomføres våren 2010.

Tverrfaglig arbeidsveiledning videreføres.

Teamutvikling for stabene i Jæren prosti gjennomføres som planlagt våren 2010.

4. Forvaltning

4.1. Tilskuddsforvaltning

Stavanger bispedømmeråd har forvaltet følgende tilskuddsordninger i 2009:

- Tilskudd til diakoni, undervisning og kirkemusikk

Det utbetales tilskudd til i 15 kateketstillinger fordelt på menigheter i ni fellelråd, og 14 diakonstillinger fordelt på menigheter i syv fellelråd. Det har ikke vært endringer i hvilke stillinger som tilgodeses med statlige tilskudd de siste årene. Det ytes videre tilskudd til kirkemusikalsk virksomhet til Domkirken menighet, på bakgrunn av de oppgaver Domkirken har som kirke for hele bispedømmet. Ledighet i noen av stillingene har frigitt midler til andre enkeltstående undervisnings- og diakonale tiltak.

- Tilskudd til trosopplæring

Fra og med høsten 2009 har Stavanger bispedømmeråd vært ansvarlig for utbetaling og forvaltning av tilskudd til menigheter i Haugesund prosti (Forsøk 08) og Sandnes prosti (Gjennomføring 09).

- Tilskudd fra OVF

Stavanger bispedømmeråd forvaltet tilskudd på tilsammen kr 566 766 i 2009 inklusiv kr 100 000 i tilskudd til misjonskonsulentstillingen ved bispedømmekontoret. Totalt ble det søkt om støtte til prosjekter for kr 3,1 millioner.

4.2 Økonomiforvaltning (risikovurderinger, anskaffelser mv)

Budsjettstyring

Den anstrengte økonomiske situasjonen i bispedømmet har gjort det nødvendig med særskilt fokus på budsjettstyring gjennom hele 2009. Faktiske utgifter har løpende blitt fulgt opp mot periodisert budsjett, estimer har blitt revidert og nødvendige tiltak har blitt satt i verk. Stram økonomistyring og et tett samarbeid med de ti prostene har vært avgjørende for at vi klarte å unngå et betydelig merforbruk i 2009.

Risiko- og vesentlighetsvurderinger

Stavanger bispedømmeråd startet arbeidet med å etablere risikostyring i 2008. For 2009 ble det utarbeidet risiko- og vesentlighetsvurderinger på følgende virksomhetsområder:

- Trosopplæring
- Gudstjenestereform
- Visitasarbeid
- Misjon
- Diakoni
- Bispedømmerådvalg
- Presteskaper
- Økonomiforvaltning

Høsten 2009 har vi arbeidet videre med risikostyring. Målet er at årsplanen for 2010 skal inkludere en beskrivelse av hovedmål, delmål og risikovurdering knyttet til alle de ulike virksomhetsområdene våre.

Offentlige anskaffelser

Regelverk for offentlige anskaffelser har blitt gjort kjent for alle ansatte ved kontoret. Ved bestilling av varer og tjenester som har en antatt verdi på over kr 50 000 skal det så langt mulig innhentes tilbud fra flere enn en leverandør iht interne retningslinjer. Stavanger bispedømmeråd har ikke anskaffet varer og tjenester med verdi over

kr 100 000,- i 2009. Utgifter på mellom kr 50 000 – 100 000 knytter seg i all hovedsak til dekning av flytteutgifter, hvor flere anbud er innhentet.

Etiske retningslinjer

Etiske retningslinjer for statstjenestemenn er gjort kjent for alle ansatte, og vi legger disse til grunn for vår virksomhet.

I dette bygget flytter etter hvert bispedømmekontoret inn når nåværende leiekontrakt går ut.

4.3 Miljøarbeid

I september ble Stavanger bispedømmeråd resertifisert som miljøfyrtårn. Vi har fått en høyere bevissthet på miljøarbeid på kontoret innenfor energi, transport, avfall, arbeidsmiljø, innkjøp og materialbruk. Ved innkjøp bruker vi aktivt GRIP's innkjøpsguide for miljøeffektive innkjøp.

Stavanger bispedømmeråd er den eneste etaten som er miljøfyrtårnsertifisert av de etater som skal inn i nye Statens hus. Den erfaringen vi har brukes aktivt ved bygging av nye Statens hus gjennom deltagelse i "Miljøgruppen" ved vår diakonirådgiver. Det arbeides mot at alle etatene som skal inn i huset sammen med gårdeier skal bli miljøfyrtårnsertifisert.

4.4. Årsregnskap 2009

Presteskapet (0341) ble gjort opp med et mindreforbruk på kr 278 447,- og administrasjonskapittelet (0340) kom ut med et underforbruk på kr 352 565,- Vi viser til omtale i vedlegg:

Innrapportering til det sentrale statsregnskapet for 2009.

Stavanger, den 23.02.2010

Erling J. Pettersen
Stavanger biskop

Inger Kari Søyland
Stavanger bispedømmeråd, leder

Åge Bognø
Stiftsdirektør

Vedlegg

Etatsrapport 2009

Kompetanseplan 2008 - 2010

Regnskap for 2009; forklaring av avvik i regnskapstallene i forhold til tildelt budsjetttramme for 2009

Risikovurderinger, Stavanger bispedømme 2009

Årsplan for 2010 med risikovurderinger